

על הדרך

צ"ל בבני ברק, אבל לא עקא הי' שם מחסור בכריות, ואין להילדים הרכים על מה להניח את ראשם.

באותה שבת דרש הגאון מפונבי' לפני תושבי בני ברק ועמד והקשה על מה שכתו התוס' כאן בשם הירושלמי שם אין לו לאדון רקvr אחד הרי הוא מוכחה ליתן אותו לעבדו, ונשאלת השאלה הא קי"ל בכל התורה דחין קודמין, שם אין לו טיפת מים רק לאחד. חיו קודם לפני חי' חביו, ואמאי כביש לו רק כרית אחד י策ר ליתן את זה לעבדו.

אלא מוכח מזה שדוקא אכן בגלל שחין קודמין משוו'ה אמרה התורה שיתן הכר לעבדו, כי איזה חיים זה, וכי札 יכול לישן על כרית, בה בשעה שעבדו ישב ורשו שרווע על גבי איזה מטה קשה, ודוקא בגלל זה אמרה תורה שיתן הכרית לעבדו, ואז תערב שנית שניהם הנתן מהנתן הנtinyה והמקבל מהכרית הנוחה לראשו.

ופסים הרב מפונבי' הנה לנו יתומים שרידי חרב, אשר אין לנו لأن להסביר את ראשם הקטן, איך יעדב לנו שניתו בה בשעה שלם אין להם כרית לישון עליו, ואכן תיכף במוח'ש הביאו אליו נדיבי עם כריות לכל אלו העולמים.

(הרבי מפונבי' ח'ב עמוד קס'ג).

★★

בספר ישmach לב על הש"ס כותב, שצרכים לקחת מכל דבר לעבד את ה', ואם כן על ידי עבדו הוא לומד איך לעבד קוב"ה, והוא קונה את האדנות של הבורא ב"ה לעצמו. **ובספר** יד יהושע כותב שכיוון שאנו עבדים לקוב"ה, ממילאesk קוב"ה קנה לנו לעבד, קוב"ה קנה אדון לעצמו, שהקב"ה צריך לה坦הגו עם ישראל כמו אדון.

★★

בגמ': דתני רבי יוסף ברבי חנינא אומר בא וראה כמה קשה אבקה של שביעיות אדם נושא וגונן בפירות שביעית לסופ' מוכר את מטלטלי' וכו' לא דרגיש לסופ' מוכר את שודתו שנאמר כי ימוש אחיך ומוכר מאחזהתו לא בת לידו עד שמוכר את ביתו וכו' לא בת לידו

ויש לציין, שהמנחת חינוך (מב, יא) כתוב שהרמב"ם לא הביא הדין הזה של הירושלמי, משום שסביר שהבבלי דהינו הגمرا בא מציאות חולקת על דרשה זו, ולכן לא פסק כן.

★★

בגמ': כל קונה עבר עבד עברי בקונה אדון לעצמו.

ובתום' (ד"ה כל) הביאו מירשלמי דהינו אם יש לו לאדון רקvr א', הרי שהוא האדון ישכב על הכר והעבד על הארץ לא יתכן, דכתיב כי טוב לו עמר, ושלא יתן לאף אחד, הרי קופין על מדת סדום, אלא נותרה להעבד, והוא האדון שוכב על הארץ, ומתקיים בזה שהקונה עבר עברי "קונה אדון" לעצמו.

בשות' נודע ביהודה (אהע"ז תנינא סי' לא) הקשה אמאי כתבו דוגמא שלvr א' לאדון, ולמה לא כתבו דוגמא שיש לו לאדון רקvr פת א' נקי' ופת א' קיבר, אז צריך מטעם הניל' יתנו להעבד פת הנקי' והוא יاقل פת קיבר. עוד הקשו לו להנו'ב דהרי הרא"ש כאן (ס' כ"ז) כתוב שיוכל להתנות עם העבד מה יאכל ומה לא יאכל וכドר' והכל לפי תנאי, וא"כ תיקשי אמאי יkopfu לאדון ליתן להעבד הכר והוא ישכב על הארץ, הרי hi' יכול שלא יתן הכר לאף א', אלא קופין על מדת סדום, ואם כן עד שנכווף לאדון ליתן להעבד, נכווף להעבד שימחול וייתור על הכר לטובת האדון.

וכתב דקושיא א' מתורתה בהשני', דאהע'ן אם הנדוון הי' פת נקי' או פת קיבר, במקום לכוף לאדון ליתנו להעבד, היו קופין את העבד לוותר לטובת האדון שהוא העבד יאכל פת קיבר, אבל לגבי לישן על הכר או על הארץ בזה לא מהני מחילת העבד, דהרי על צערא בגופא לא מהני מחילה, כדמיינו שהאהשה יכולה להתנות ולמחול על שאר ועל כסות ולא על עונה, והען אין העבד יכול למחול ולישן על הארץ, ומשו'ה קופין את האדון ליתן הכר להעבד, והוא ישן על הארץ.

★★

בשנת תש"ג הגיעו ראשוני פליטי חרבי המתהפקת באירופה לא"י אל בתיהם האבות אשר הקים הרה"ג מפונבי'